

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือการสื่อสารข้อมูลของสังคม และมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะสื่อกลางของการสื่อสาร รวมถึงยังเป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ของประชาชนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุที่สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทำหน้าที่รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะทาง เวลา และสถานที่ และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารจึงทำให้ปัจจุบันนี้มีสื่อมวลชนหลากหลายประเภท จึงทำให้มีช่องทางในการเปิดรับสารที่หลากหลายช่องทาง สามารถเป็นตัวเลือกให้แก่ประชาชนได้มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอยู่ตลอดเวลา

ชาร์ล ไรท์ นักวิชาการด้านการสื่อสารมวลชน (Charles R. Wright อ้างถึงใน ชีรารักษ์ โพรธิสุวรรณ, 2553) ได้กล่าวไว้ว่า การให้ข่าวสาร นับเป็นหน้าที่แรกของสื่อมวลชนที่สำคัญ เป็นหน้าที่ที่เก่าแก่และยาวนานที่สุดของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ เมื่อสังคมมนุษย์ขยายขอบเขตมากขึ้นต้องอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร หน้าที่การให้ข่าวและข่าวสารจึงยังคงเป็นหน้าที่ที่สำคัญลำดับแรกของสื่อมวลชน ด้วยการเก็บรวบรวม ประมวล วิเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ภาพ เสียง เหตุการณ์ต่างๆ เพื่อนำไปเผยแพร่เป็นข่าวให้สมาชิกในสังคมได้ทราบถึงสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นๆ เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นและความสนใจของบุคคล ช่วยให้เกิดความรู้สึกรับรู้ที่มั่นคง ปลอดภัย ส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตัวเองของสมาชิกในสังคม การให้ข่าว ข่าวสาร อาจนับได้ว่ามีประสิทธิผลในการเสริมสร้างทางปัญญาของสมาชิกในสังคมอีกด้วย

ในขณะที่ ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold D. Lass well) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of the Environment) นั่นคือการเฝ้าดูแลสอดส่องเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งภัยอันตรายที่อาจส่งผลกระทบต่อ

สมาชิกในสังคม รวมไปถึงยังทำหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆของสังคม สื่อสารให้สังคมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุขและเรียบร้อยอีกด้วย

สื่อหนังสือพิมพ์นับว่าเป็นสื่อมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์แขนงหนึ่ง ซึ่งต่างก็มีบทบาทหน้าที่ตามที่กล่าวมาข้างต้นเช่นเดียวกัน นั่นก็คือการทำหน้าที่ในการให้ข่าวสาร รายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่อื่นๆที่สำคัญอีกด้วย ได้แก่การให้ข้อเสนอแนะ โดยหนังสือพิมพ์จะกระทำโดยเสนอแนะออกมาในรูปของบทความ บทวิจารณ์ บทบรรณาธิการ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์จะต้องไม่มีความลำเอียง และอยู่บนความถูกต้อง การทำหน้าที่ให้ความบันเทิงให้คนรู้สึกผ่อนคลาย รวมไปถึงการทำหน้าที่เป็นสื่อโฆษณาให้ข่าวสารเพื่อเป็นตัวช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อของได้ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2531)

ยิ่งกว่านั้นหนังสือพิมพ์ได้รับการยอมรับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีสิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ เพราะเป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวที่ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาล หรือนโยบายของรัฐ ทำให้หนังสือพิมพ์มีอิสระเสรีภาพนอกกรอบจากบทบาทที่รัฐกำหนด และเป็นกระบอกเสียงแทนประชาชนได้ ในการเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการเรื่องต่างๆที่เห็นสมควร เป็นประหนึ่งสถาบันสาธารณะที่คอยดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังมีคุณสมบัติได้เปรียบสื่อมวลชนอื่นๆ คือ สามารถให้รายละเอียดได้มากกว่าสื่ออื่นๆ และสามารถติดตามข่าวได้เสมอโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา หรือสถานที่ในการรับสื่อ (สุภา ศิริमानนท์ อ้างถึงใน รัตนภรณ์ ทองอรุณนิกุล, 2547 : 5)

นอกจากนี้ยังมีบทบาทหน้าที่อีกหนึ่งประการของหนังสือพิมพ์ที่สำคัญ คือการช่วยเน้นปัญหาเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้เกิดเป็นความสำคัญขึ้นในสายตาสาธารณชน ซึ่งจะนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ทั้งจากประชาชนและผู้มีอำนาจหน้าที่ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องต่อปัญหาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ อันเป็นหนทางที่จะได้มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไข ป้องกันเหตุการณ์นั้นๆ (วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา อ้างถึงในรัตนภรณ์ ทองอรุณนิกุล, 2547 : 6)

จากข้อมูลข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน หรือสื่อหนังสือพิมพ์นั้น นั่นก็คือการทำเพื่อผลประโยชน์ของคนในสังคม และเสมือนเป็นกระจกสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม รายงานเหตุการณ์ แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่เกิดขึ้นหรือที่มีผลกระทบต่อสังคม พร้อมกับทำหน้าที่ในการเชื่อมประสานให้คนในสังคมนั้นอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ดังนั้นหากเราจะร่วมกันแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดึงสถาบันสื่อมวลชน ซึ่ง

หมายรวมถึงสื่อหนังสือพิมพ์เข้ามาช่วยสนับสนุนเสริมแรงอีกทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารปัญหา ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนรับทราบ เป็นสื่อกลางในการระดมพลังความคิดเห็น แนวทางการแก้ปัญหาจากทุกภาคส่วนต่างๆของสังคม เพื่อนำเสนอไปสู่ผู้บริหารระดับประเทศ ผู้กำหนดนโยบายได้รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ดังที่วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm อ้างถึงใน จุติมาศ เกลี้ยงเกล้า, 2551 : 9) นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า สื่อมวลชนนั้นมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย หรือมีบทบาทในการช่วยในการตัดสินใจ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการตัดสินใจทางอ้อม สามารถทำให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายต่างๆได้อย่างกว้างขวาง สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย และผู้กำหนดนโยบายของประเทศได้รับทราบและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

หากจะกล่าวถึงปัญหาสังคมในปัจจุบันนี้ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นปัญหาของสังคมอย่างหนึ่งที่อยู่กับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน จะเห็นได้จากการที่สื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่บ่อยครั้ง หากพิจารณาไปถึงสถานการณ์ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย พบว่าประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 1 ใน 10 ของโลก หรืออัตราการดื่มอยู่ที่ 30 % ขณะที่ยุโรปและอเมริกาดื่มสูงถึง 80% โดยไทยดื่มเบียร์มากที่สุด รองลงมาเป็นสุรากลั่น และหากเปรียบเทียบในระดับภูมิภาคเอเชียนั้นไทยจัดว่าดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับ 3 รองลงมาจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ นอกจากนี้ทางองค์การอนามัยโลกระบุว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็น 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวการร้ายที่ทำลายสุขภาพซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยอื่น ได้แก่ บุหรี่ อาหารขยะ และการไม่ออกกำลังกาย โดยได้รวบรวมข้อมูลจากประเทศสมาชิกทั่วโลกพบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นสาเหตุให้ประชากรโลกเสียชีวิตปีละกว่า 2.5 ล้านคน เฉลี่ยนาทีละ 4.8 คน เฉพาะในกลุ่มอายุ 15-29 ปี มีรายงานเสียชีวิตปีละ 320,000 คน การทำร้ายร่างกาย การป่วย ผลกระทบต่อครอบครัวและเด็กอีกจำนวนมาก ข้อมูลในพ.ศ. 2548 ประชากรโลกอายุ 15 ปีขึ้นไปดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยคนละ 6.13 ลิตรต่อปี (www.matichon.co.th, 9 มกราคม 2556) และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติล่าสุดปี 2554 พบข้อมูลที่น่ากังวลเกี่ยวกับการดื่มสุราของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งพบว่าผู้ชายกว่าร้อยละ 50 ดื่มสุราแม้จะมีแนวโน้มลดลงก็ตามแต่ยังถือว่ามีการดื่มสุราที่ค่อนข้างสูง ขณะที่ผู้หญิงไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ กลุ่มวัยทำงาน (อายุ 25-59 ปี) มีการดื่มสุราที่สูงกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาเป็นกลุ่มวัยรุ่น (อายุ 15-24 ปี) และกลุ่มวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ซึ่งพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของคนไทยเช่นนี้นับเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดการสูญเสียต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย และที่เด่นชัดที่สุดสำหรับสังคมไทยนั่นคือ การมี

ผู้ได้รับบาดเจ็บ และการเสียชีวิตจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือจากการเมาแล้วขับในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลตามประเพณีไทยหรือสากล อย่างเช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันตรุษจีน หรือวันวาเลนไทน์ เป็นต้น ข้อมูลจากศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน (สปถ.) ช่วงเทศกาลปีใหม่ 2556 โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้สรุปสถิติอุบัติเหตุทางถนน ตัวเลขสถิติอุบัติเหตุในช่วง 7 วันอันตรายที่น่าสนใจก็คืออุบัติเหตุทางถนนรวม 7 วัน (วันที่ 27 ธ.ค. 55 - 2 ม.ค. 56)

- เกิดอุบัติเหตุรวม 3,176 ครั้ง (ปี 2555 เกิด 3,093 ครั้ง) เพิ่มขึ้น 83 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.68
- มีผู้เสียชีวิตรวม 365 ราย (ปี 2555 เสียชีวิต 336 ราย) เพิ่มขึ้น 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.63
- มีผู้บาดเจ็บรวม 3,329 คน (ปี 2555 บาดเจ็บ 3,375 คน) ลดลง 46 คน ร้อยละ 1.36

โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ การเมาแล้วขับ คิดเป็นร้อยละ 32 แม้หลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนจะร่วมมือร่วมใจกันรณรงค์ “เมาไม่ขับ” เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุก็ตามแต่ก็ยังคงเป็นสาเหตุอันดับต้นๆ ของการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งตัวเลขผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในแต่ละปี นับว่าอยู่ในจำนวนที่ค่อนข้างสูง

จากสถานการณ์และปัญหาผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนในสังคมที่ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้อย่างมหาศาล และปัญหาเหล่านี้ก็ยังคงลุกลามยังไม่มีการท้าวางลดน้อยถอยลงในปัจจุบันเสียด้วยซ้ำ หนึ่งในหนทางการจัดการกับปัญหาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นั่นก็คือ การมีนโยบายหรือมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมาหยุดยั้งปัญหาเหล่านี้ได้ Babor และคณะ (Babor และคณะ , 2003) ได้สรุปไว้ว่า มาตรการการควบคุมปัญหาการบริโภคและผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้ผลสำหรับประเทศไทยนั้น กลุ่มมาตรการที่ถือว่ามีประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่าสูงสุดสำหรับสังคมไทย ได้แก่ มาตรการทางภาษีและราคา, การจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่ม, การควบคุมหรือห้ามการโฆษณา และการควบคุมพฤติกรรมขับขี่ขณะมีเมามาอย่างจริงจัง และหลายๆมาตรการที่กล่าวมานั้นก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกฎหมายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการอีกด้วย เนื่องจากเป็นมาตรการที่มีต้นทุนต่ำและมีผลบังคับใช้ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ด้วยเช่นกัน

ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาทางรัฐบาลและหน่วยงานทุกภาคส่วน ต่างก็มีการออกมาตรการ หรือมีการผลักดันกฎหมายเพื่อที่จะมาควบคุมดูแลปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการ

ดื่มน้ำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ด้วยสภาพของสังคมไทยมีการขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้กับปัญหาที่เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน และมาตรการที่ออกมาอาจควบคุมปัญหาเฉพาะด้าน ไม่ครอบคลุมถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในภาพรวมของประเทศ แต่มาถึงวันนี้ นับว่าเป็นความโชคดีของคนไทยที่ที่ปัจจุบันนี้เรามีกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฉบับพิเศษ ที่ทางกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค และหน่วยงานหลายภาคส่วน ได้มีการผลักดันกฎหมายฉบับใหม่ขึ้น นั่นก็คือพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเทคนิคสมัยใหม่ที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลในหลายภาคส่วนสังคม ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และสามารถเริ่มบังคับใช้ได้วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ซึ่งเจตนารมณ์ของการออกกฎหมายฉบับนี้มาจากความต้องการป้องกันเด็ก และเยาวชนมิให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย และเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องพบว่า กฎหมายฉบับนี้ต้องการลดอิทธิพลของสื่อ และการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งการจำกัดพื้นที่การเผยแพร่ การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย เพื่อแก้ปัญหาทางด้านสุขภาพ ครอบครัวยุติเหตุ อาชญากรรม ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ (วารสารกระบวนการยุติธรรม, ผศ.ดิเรก ควรสมาคม : 34-35)

หลังจากที่พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 จวบจนถึงวันนี้ก็เป็นเวลา 5 ปีแล้วที่กฎหมายนี้ได้มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง กฎหมายฉบับนี้มีเจตจำนงออกมาเพื่อลดทอนอิทธิพลของสื่อและการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยตรง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ไปแล้ว พบว่ายังมีการฝ่าฝืนการกระทำการผิดกฎหมายจากประชาชนและผู้ประกอบการอยู่บ่อยครั้ง จากการเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานเฝ้าระวังและบังคับใช้กฎหมายภาพรวมทั้งประเทศ ตลอดระยะเวลา 3 ปีหลังจากมีการประกาศบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นทางการ ข้อมูลวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554 ของกลุ่มเฝ้าระวังบังคับใช้กฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อมวลชน พบว่า มีผู้ถูกดำเนินคดีทั้งสิ้น 3,628 ราย ในจำนวนนี้มีการกล่าวโทษและดำเนินคดี 1,001 ราย นอกนั้นเป็นการว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งในกลุ่มที่มีการดำเนินคดีศาลได้พิพากษาเสร็จสิ้นแล้วจำแนกความผิดในหลายมาตรา อาทิ ขยายในวันเวลาที่กฎหมายห้ามขาย (มาตรา 28) ถึงร้อยละ 56 รองลงมาขายในสถานที่ห้ามขาย(มาตรา 27) ร้อยละ 19 ขยายในลักษณะต้องห้าม(มาตรา 30) ร้อยละ 11 ขยายให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (มาตรา 29(1)) ร้อยละ 7 และการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มาตรา 32) อีกร้อยละ 7 ส่วนข้อมูลการดำเนินคดีใน 2555 ทางสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้รวบรวมการดำเนินการบังคับใช้

กฎหมายตลอด 5 ปีที่ผ่านมาเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน พบว่า ความผิดที่พบส่วนใหญ่เป็นเรื่องการโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด อาทิ การลดแลกแจกแถม ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังอ้างว่าไม่รู้กฎหมาย และบางกลุ่มที่รู้กฎหมายมีความต้องการที่จะทำทลายกฎหมายเป็นต้น (<http://www.manager.co.th>, 9 มกราคม 2556)

ด้วยเหตุผลประการใดก็ตามที่ทำให้ประชาชนยังฝ่าฝืนการปฏิบัติตามกฎหมาย หรืออาจจะ เป็นเพราะประชาชนนั้นยังขาดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ไม่รู้โทษของการกระทำผิดกฎหมาย หรือรู้แล้วแต่ต้องการที่จะทำทลายอำนาจของกฎหมาย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าสถาบันหลักอย่าง สื่อมวลชนสมควรอย่างยิ่งที่จะทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านกฎหมายที่ถูกต้องรอบ ด้านให้แก่สาธารณชนได้รับทราบ เพราะผู้วิจัยมีความเชื่อว่านอกจากสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ใน การรายงานข้อมูล ความรู้ ข่าวสารที่เกิดขึ้นรายวันในสังคมแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ เรื่องราวของประชาชน ช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้ ให้มีความสนใจต่อประเด็นหรือเรื่องราว ที่สื่อนำเสนอ โดยสื่อมวลชนจะมีบทบาทในการกำหนดวาระข่าวสาร(Agenda Setting) ทำหน้าที่ เป็นผู้พิจารณา คัดเลือกเรื่องราวหรือประเด็นปัญหาต่างๆที่สื่อมวลชนคิดว่ามีความสำคัญ และมี คุณค่าพอที่จะนำมาเป็นข่าวให้ประชาชนได้นำมาพูดถึง อภิปรายกันเป็นวาระสำคัญของคนใน สังคมให้ตระหนักถึงปัญหาหรือประเด็นนั้นๆ ในขณะที่เดียวกันยังมีผลต่อการสร้างทัศนคติของ ประชาชนได้ ตามที่ปรเม สตะเวทิน(2540) ได้กล่าวไว้ว่าสื่อมวลชนสามารถที่จะสร้างทัศนคติและ ค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนในกรณีที่คุณคนนั้นๆไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่ง นั้นๆมาก่อน อย่างไรก็ตามทัศนคติและค่านิยมใหม่จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอ เรื่องราวในแบบเดียวกันบ่อยๆซ้ำๆเท่านั้น อิทธิพลของสื่อมวลชนในแง่นี้จึงมีลักษณะสะสม มิใช่ อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ในทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น ยิ่งไปกว่านั้นสื่อมวลชนประเภท สื่อหนังสือพิมพ์สามารถที่จะปลุกกระดม แทรกซึม โน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด เจต คติ และพฤติกรรม หรือจริยธรรมของสังคมได้มาก ซึ่งอาจนำไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลายก็ได้ โดยการที่สื่อมวลชนสื่อออกมาในรูปแบบของการเขียนข่าว การแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ เกี่ยวกับความหมายข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นและที่มีผลกระทบต่อสังคม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งในการที่ศึกษาถึงการนำเสนอประเด็นข่าวสาร เกี่ยวกับพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยว่าตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ ผ่านมา สื่อมวลชนไทยได้แสดงความคิดเห็น หรือมีทิศทางในการสนับสนุนกฎหมายในเชิง สนับสนุน(บวก) เป็นกลาง(กลาง) หรือไม่สนับสนุน(ลบ) ในทิศทางใดมากกว่ากัน พร้อมทั้งนี้ สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ ความสำคัญในการหยิบยกประเด็นเรื่องใดมาเป็นวาระข่าวสารมากเป็น

พิเศษ และเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น รวมถึงศึกษาการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่าปัจจุบันได้ทำหน้าที่ครบถ้วนแล้ว หรือได้ดีมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หากสื่อมวลชนเลือกนำเสนอข่าวประเด็นข้อมูลด้านกฎหมายได้ถูกต้อง ครบถ้วนรอบด้านแล้ว ย่อมจะนำไปสู่การปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

ปัญหานำวิจัย

1. สื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยนำเสนอรูปแบบและประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับพ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ครบถ้วนกับสาระสำคัญของพ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ หรือไม่
2. สื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมีทิศทางในการนำเสนอประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ในทิศทางใด
3. สื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพ.ร.บ.ฯอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับพ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาทิศทางในการนำเสนอประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับพ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ จากสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาถึง การนำเสนอประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มน้ำอัดลม พ.ศ. 2551 ของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย จำนวน 25 ชื่อฉบับและเลือกศึกษาเฉพาะประเด็นข่าวสารที่ปรากฏเฉพาะข่าว คอลัมน์ บทความ และบทบรรณาธิการ ที่เป็นการนำเสนอความเห็นของสื่อมวลชน ทำการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)จากสื่อมวลชนเฉพาะประเภทหนังสือพิมพ์เท่านั้น โดยใช้แหล่งข้อมูลจากห้องสมุดข่าว (Matichon e-library) ในเว็บไซต์ www.matichonlibrary.com ของศูนย์ข้อมูลมติชนออนไลน์เป็นแหล่งข้อมูลในการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และทำการเก็บรวบรวมประเด็นข่าวสาร ตั้งแต่วันที่ 14 ก.พ. 2551 ซึ่งเป็นวันแรกที่กฎหมายมีผลบังคับใช้จนถึงวันที่ 31 ธ.ค. 2555 รวมระยะเวลา 5 ปี ที่ปรากฏในข้อมูลข่าวของศูนย์ข้อมูลมติชนออนไลน์เท่านั้น นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับสื่อมวลชนไทยที่ทำหน้าที่นำเสนอข่าวเกี่ยวกับพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มน้ำอัดลม พ.ศ. 2551 จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. คุณวารุณี สิทธิรังสรรค์ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชน
2. คุณพวงชมพู ประเสริฐ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์คมชัดลึก
3. คุณเมธาวิ มัชฌันติกะ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวสด
4. คุณพรประไพ เสือเขียว ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์
5. คุณสิรินภา อิมศิริ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวส่วนเอ็กซ์ไซต์หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์

นิยามศัพท์

1. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มน้ำอัดลม พ.ศ. 2551 หมายถึง มาตรการทางกฎหมายที่ร่างขึ้นมาเพื่อควบคุมปัญหาที่เกิดจากบริโภคเครื่องดื่มน้ำอัดลม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยมีสาระสำคัญเพื่อกำหนดมาตรการควบคุมการเข้าถึงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มน้ำอัดลม และการเข้าถึงของการโฆษณาและการส่งเสริมการขายเครื่องดื่มน้ำอัดลม โดยมีมาตรการต่างๆดังนี้

มาตรา 26 ให้ผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าเครื่องดื่มน้ำอัดลมจัดให้มีบรรจุภัณฑ์ ฉลาก พร้อมทั้งข้อความคำเตือนสำหรับเครื่องดื่มน้ำอัดลมที่ผลิต หรือนำเข้า ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการควบคุมประกาศกำหนด

มาตรา 27 และมาตรา 31 ห้ามขายและดัดแปลงในสถานที่ที่กฎหมายกำหนด เช่น วัด, สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ, สถานที่ราชการ, หอพัก, สถานศึกษา, สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, สวนสาธารณะ และสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หากฝ่าฝืนจะถูกจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ในวัน หรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ หากฝ่าฝืนจะถูกจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และบุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

มาตรา 30 ห้ามขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ วิธีการเร่ขาย หรือลดแลก แจก แถม เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย หากฝ่าฝืนจะถูกจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 32 ห้ามผู้ใดโฆษณาเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ หรือแสดงชื่อ หรือเครื่องหมายของเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม หากฝ่าฝืน มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ศูนย์ข้อมูลมติชนออนไลน์ หมายถึง เว็บไซต์ www.matichonlibrary.com ที่ให้บริการสืบค้นที่ครอบคลุมฐานข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุดกว่า 25 ฉบับในเมืองไทย ซึ่งผู้วิจัยใช้การสืบค้นและติดตามข้อมูลประเด็นข่าวสาร โดยใช้คำสำคัญ “พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์” ในรูปแบบของข่าว คอลัมน์ บทความ และบทบรรณาธิการ

3. สื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย หมายถึง สื่อหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อฉบับและถูกตีพิมพ์ภายในประเทศไทยที่มีการนำเสนอประเด็นข่าวสาร และทิศทางความคิดเห็นเกี่ยวกับพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ซึ่งข่าวสารเหล่านี้ได้ถูกนำมาจัดเก็บรวบรวมไว้โดยศูนย์ข้อมูลมติชนออนไลน์

4. รูปแบบการนำเสนอข่าว หมายถึง รูปลักษณะข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ ที่ทางหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวออกมาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้แบ่งรูปแบบการนำเสนอข่าวออกเป็น 4 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทความ และบทบรรณาธิการ

5. ประเด็นข่าวสาร หมายถึง ประเด็นข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. ควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่สื่อมวลชนให้ความสนใจในการนำเสนอ ได้แก่

5.1 ประเด็นการให้ข้อมูลความรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาในพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงโทษของการฝ่าฝืนการกระทำผิด การจับหรือปรับ

5.2 ประเด็นความคืบหน้าการ พัฒนากฎหมาย แก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงเพิ่มเติม

5.3 ประเด็นบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ, คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด

5.4 ประเด็นการจับตาเฝ้าระวัง การแจ้งเรื่องร้องเรียนการกระทำผิดตามพ.ร.บ.

5.5 ประเด็นการดำเนินคดี บังคับใช้กฎหมาย การจับ การปรับ และการฟ้องร้อง

5.6 ประเด็นการโต้แย้ง การตอบโต้ การให้ข้อมูลโจมตี ปะทะกันระหว่างของฝ่ายที่สนับสนุนพ.ร.บ.ฯกับฝ่ายที่คัดค้านพ.ร.บ.

5.7 ประเด็นเกี่ยวกับการรณรงค์การบังคับใช้กฎหมายจากภาคส่วนต่างๆ

5.8 ประเด็นเกี่ยวกับข้อสงสัย ความไม่ชัดเจนของกฎหมาย, ผลกระทบจากการประกาศใช้กฎหมาย

6. ทิศทางข่าวสาร หมายถึง ภาพโดยรวมของเนื้อหาข่าวที่เมื่อผู้อ่านได้อ่านข่าวนั้นแล้ว ก่อให้เกิดความรู้สึกต่อบุคคลที่เป็นข่าว สถานที่เกิดข่าว หรือสถานการณ์ในข่าว ทิศทางข่าวยังหมายถึง การคาดการณ์ของผู้อ่านต่อบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ที่เป็นข่าวว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง เช่นไรในอนาคต ระหว่างเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้น เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง หรือไม่ สามารถคาดการณ์ได้อย่างชัดเจนว่าจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางใด ทิศทางข่าวในที่นี้จึงหมายถึง ทิศทางข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ทิศทาง ประกอบด้วย ข่าวเชิงบวก ข่าวเชิงลบ และข่าวเชิงเป็นกลาง

6.1 ทิศทางข่าวเชิงบวก หมายถึง ข่าวที่อ่านแล้วเกิดความรู้สึกโดยรวมว่า เป็นเรื่องที่ทำให้ผลในทางที่ดีต่อบุคคลในข่าว หรือสถานที่ในข่าว ผู้อ่านสามารถคาดเดาว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นแสดงถึง ความก้าวหน้า ร่วมมือ เห็นอกเห็นใจ ฟังพอใจ เป็นสุข สมหวัง ในที่นี้ข่าวเชิงบวก จึงหมายถึง ข่าวที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นในเชิงการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

6.2 ทิศทางข่าวเชิงลบ หมายถึง ข่าวที่อ่านแล้วเกิดความรู้สึกโดยรวมว่า เป็นเรื่องที่ทำให้ผลในทางไม่ดีต่อบุคคลในข่าว หรือสถานที่ในข่าว ผู้อ่านสามารถคาดเดาว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในทางเลวลง แสดงถึงความขัดแย้ง ล่มสลาย สยดสยอง เจ็บปวดอันตราย เป็นทุกข์ ในที่นี้ข่าวเชิงลบ จึงหมายถึง ข่าวที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นในเชิงไม่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ หรืออาจไม่เห็นด้วยกับข้อกฎหมายบางประการ

6.3 ทิศทางข่าวเชิงเป็นกลาง หมายถึง ข่าวที่อ่านแล้วไม่มีลักษณะของการกระตุ้นอารมณ์ให้มีความรู้สึกไปในทางใดทางหนึ่งที่ชัดเจนระหว่างความไม่พอใจกับความพอใจ เป็นข่าวที่เสนอข้อเท็จจริงทั่วไปไม่ให้ความรู้สึกใดๆเป็นพิเศษแก่ผู้อ่าน ผู้อ่านไม่สามารถคาดการณ์ได้ชัดเจนว่าบุคคลในข่าว สถานที่เกิดข่าว หรือเหตุการณ์ของข่าวจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ระหว่างดีขึ้นหรือเลวลง ข่าวเชิงเป็นกลาง ในที่นี้จึงหมายถึง ข่าวที่สื่อมวลชนไม่ได้แสดงความคิดเห็นในแง่ของการสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนการบังคับใช้พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ หรือแสดงความเป็นกลางนั่นเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มานำเสนอให้แก่หน่วยงานภาครัฐผู้มีหน้าที่ในการออกบทกฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ หรือหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้มองเห็นภาพสะท้อนข้อมูลการทำงานของหน่วยงานตนเองในเรื่องการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อมวลชนที่ผ่านมา รวมไปถึงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการทำงานด้านสื่อมวลชนสัมพันธ์ และเพื่อเรียนรู้แนวทางการนำเสนอข้อมูลของสื่อมวลชน ตลอดจนสามารถปรับปรุงวางแผนกลวิธีในการทำงานร่วมกับสื่อมวลชนในแนวทางที่ถูกต้อง

2. สามารถให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไป นำข้อมูลผลการวิจัยเหล่านี้ไปใช้อ้างอิงในการศึกษา หรือการทำงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย หรือพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานบังคับใช้กฎหมายได้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

